

แลเต สัมภาษณ์ ขุนศิลปกรรมพิเศษ

(นายแปลก ศิลปกรรมพิเศษ)

คอลัมน์สัมภาษณ์บุคคลใน แลเต สองฉบับที่ผ่านมา ได้เสนอทัศนะความคิดเห็นของบุคคลที่ผ่านประสบการณ์ของสังคมเก่า ในแง่มุมที่เกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ในเขต 4 จังหวัดภาคใต้ ถึงแม้ว่ากรมของปัญหาอาจจะไม่รอบคอบนัก แต่เราก็คงมองเห็นเนื้อหาของปรากฏการณ์ชัดเจนนั่นบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมองปัญหาในทัศนะหรือความเห็นของชาวไทยมุสลิม อย่างไรก็ตาม ข้อคิดเห็นเหล่านี้ย่อมผูกติดกับพื้นฐานความคิดและประสบการณ์ด้านใดด้านหนึ่งของแต่ละบุคคลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้อ่านย่อมมีสิทธิ์อย่างเต็มที่ในการวิพากษ์วิจารณ์บนหลักการของความถูกต้องและเป็นธรรม

แลเต ฉบับนี้ เราขอเสนอทัศนะความคิดเห็นของบุคคลซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานดังกล่าวเช่นกัน แต่เราได้อิงกรณีเลือกสรรบุคคลที่มีประสบการณ์ร่วมสมัยกับ 2 ท่านที่แลเตได้เสนอข้อคิดเห็นไปแล้วในสองฉบับก่อน นอกจากนี้เรายังเห็นว่าผู้อ่านควรได้ทราบทัศนะการมองปัญหาจากสายตาวชาวไทยพุทธบ้าง เพื่อการเปรียบเทียบข้อมูล และความคิดเห็นต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ได้เห็นภาพในแง่มุมต่าง ๆ อย่างกว้างขวางและชัดเจนขึ้น คุณสมบัติประการสุดท้าย เราถือว่าขาดไม่ได้ก็คือ ประสบการณ์การทำงานคลุกคลีกับประชาชนใน 4 จังหวัดนี้มาโดยตลอด บุคคลที่มีเงื่อนไขดังกล่าว และแลเต ได้เลือกสัมภาษณ์ในครั้งนี้คือ "ขุนศิลปกรรมพิเศษ"

ปัจจุบันขุนศิลปกรรมพิเศษอายุ 76 ปี ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่จังหวัดสงขลา มีบุตรธิดารวมทั้งสิ้น 11 คน (เสียชีวิตตั้งแต่ยังเล็ก 1 คน) อาศัยอยู่ที่จังหวัดสงขลา แม้ว่าท่านขุนศิลป์จะมีอายุมากแล้ว แต่ท่านยังมีสติสัมปชัญญะและความจำสมบูรณ์ดีทุกประการ ยังคงสนใจติดตามเหตุการณ์ข่าวคราวการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา ในอดีตท่านรับราชการเกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยเฉพาะ ในเขต 4 จังหวัดภาคใต้ และสนใจค้นคว้าทางด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นภาคใต้มามากแล้ว แม้จะชราภาพมากแล้วในปัจจุบัน ท่านก็ยังไม่ได้ทอดทิ้ง และยังเป็นแหล่งข้อมูลทางวัฒนธรรมภาคใต้สำหรับผู้สนใจ ท่านขุนศิลป์เคยมีงานเขียนเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมลงในวารสารหลายฉบับ เช่น วารสารวิทยาศาสตร์ และรูสมิเล เป็นต้น

ท่านขุนศิลป์ เป็นคนสมถะ ประหยัด มีความรับผิดชอบและเคร่งครัดต่อระดับวินัยสูง สามารถส่งเสริมให้ลูกได้รับการศึกษาอย่างคึกคัก (จากระดับอุดมศึกษาถึง 9 คน ในจำนวนนี้ ได้ศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น ไปอีก 3 คน) นับเป็นแบบอย่างการใช้ชีวิตที่ควรยึดถือ ท่านขุนศิลป์ เป็นคนกันเอง เป็นนักวิชาการที่พร้อมจะให้ความรู้แก่ผู้อื่นเสมอ

ต่อไปคือการสัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2524 ที่บ้านขุนศิลปกรรมพิเศษ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ชาวไทยมุสลิมทุกคนมีการผูกพันกับศาสนามาก ถือได้ว่าหลักการศาสนาเป็นกฎหมายเป็นหลักยึดถือของชีวิตที่เหนียวแน่นมาก ในสมัยนั้นพบว่าพอเกาะ เป็นกลุ่มที่มีปัญหา มาก และนับว่า จะมีปัญหามากขึ้น เนื่องจากการเรียนการสอนไม่อยู่ในแนวเดียวกัน

เกิดที่บ้านแหลมทราย ตำบลบ่อยาง อำเภอเมืองสงขลา เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2446 เป็นบุตรนายกิมจ้วน และนางวันเดือน

อายุราว 6 ปี เข้าเป็นศิษย์เรียนหนังสือกับเจ้าอาวาสวัดไทรงาม พ.ศ. 2456 เข้าเรียนในโรงเรียนของวัดมณีมาวาส แล้วไปเรียนต่อชั้น น.1 ที่ โรงเรียนทหารเรือ ถึง พ.ศ. 2461

การศึกษาที่มีผลต่อการหล่อหลอมจิตใจ ทำให้เกิดการไหลทางวัฒนธรรม และความคิดมันก็ย่อมเกิดผล 2 ด้าน ส่วนใหญ่ไม่เกิดความขัดแย้ง แต่ก็มีบ้างเหมือนกัน ที่มีความรู้สึกขัดแย้ง เนื่องจากเข้าใจผิดว่าระบบการศึกษาของไทยจะดูดกลืนชาติมุสลิม

แต่ได้ทราบมาว่าในช่วงที่ท่านขุนฯ รับราชการอยู่นั้น ส่วนใหญ่มักล้มพันหรือเกี่ยวข้องกับการศึกษาของประชาชนในเขต 4 จังหวัดภาคใต้ จึงใคร่ขอให้ท่านขุนฯ ช่วยเปรียบเทียบสภาพหรือสถานการณ์ของสังคมในช่วงเวลานั้นกับปัจจุบัน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการก่อการร้าย

ขุนศิลปฯ: ชีวิตราชการของผมที่เกี่ยวข้องกับ 4 จังหวัดภาคใต้ อยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2476 - 2480 คือในปี 2476 ผมรับราชการในตำแหน่งกรรมการจังหวัดยะลา ช่วงเวลานั้นสถานการณ์ทั่วไปสงบเรียบร้อย ไร้อุญช์ไร้อันตราย จักรยานจอดทิ้งไว้โดยไม่ใส่กุญแจก็ไม่หาย ทุกแห่งปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็นที่เปลี่ยวกันดารแค่นั้นก็ตาม ทั้งที่ตอนนั้นเป็นในช่วงหลังเสร็จสงครามโลกครั้งที่ 1 เป็นช่วงที่ย่างராชาดกมาก เศรษฐกิจตกต่ำ เงินทองหายาก ถ้าเปรียบเทียบกับสมัยนี้แตกต่างกันมาก คดีสมัยนั้นก็เป็นคดีลักทรัพย์ เล็ก ๆ น้อย ๆ ข้าราชการช่วงนั้นดี และเข้ากับประชาชนได้ ต่อมาผมกลับไปยะลาอีกครั้งในตำแหน่งผู้ตรวจการศึกษา ตั้งแต่ พ.ศ. 2502 - 2506

ก่อนที่ผมจะมารับราชการที่ยะลา ก็เคยมีการลุกขึ้นก่อการไม่สงบขึ้นเหมือนกัน แต่ไม่รุนแรงนัก คือใน พ.ศ. 2465 ทราบว่ามีผู้ลอบมาจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาสำหรับมณฑลปัตตานี ใช้ทุกตำบลใน พ.ศ. 2464 ประชาชนที่เป็นมุสลิมไม่เข้าใจความมุ่งหมาย ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับ หรือเนื่องจากความรวบรัดจนเกินไปจนประชาชนปรับตัวรับไว้ไม่ได้ เพราะไม่เคยคาดคิดมาก่อน อย่างไรก็ตามหลังจากออกพระราชบัญญัติประถมศึกษาบังคับแล้ว ผลก็ตามมาไม่ติด ชาวไทยมุสลิมไม่นิยมเรียน และมีปฏิกริยาต่อต้าน และมีประชาชนบางกลุ่มด้วยโอกาสจากความไม่พอใจนี้ก่อความไม่

พ.ศ. 2463 ไปศึกษาต่อที่โรงเรียนฝึกหัดครูประถม วิทยาลัยวิชาการศึกษา ปลายปีนั้นสมัครสอบ น.อ. ได้ จึงเดินทางไปเรียนฝึกหัดครูมัธยม เรียนอยู่ 2 ปี สอบได้ได้ประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม (ป.ม.)

สงบขึ้นมาที่ อ.มายอ จ.ปัตตานี ตำรวจตายไป 1 คน นายอำเภอถูกฟันที่แขน ทางราชการส่งตำรวจเข้าปราบปราม และส่งทหารรักษาวังไปถวายอารักขาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ความจริงแล้วมูลเหตุสำคัญไม่ใช่อยู่ที่พระราชบัญญัติประถมศึกษา มูลใหญ่อยู่ที่เจ้าหน้าที่บางคนประพฤติตัวไม่เหมาะสม สะสมปัญหาเรื่อยมาจนได้โอกาสเอาตอนที่ พรบ.ประถมศึกษา ออกมาพอดี

แต่ได้: อยากทราบว่าในช่วงที่ท่านขุนฯ รับราชการอยู่ที่ยะลาเวลานั้น ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาของชาวไทยมุสลิม มีปัญหาอะไรบ้าง และมีกรแก้ปัญหากันอย่างไรร่างไร ถ้าจะเปรียบเทียบกับปัจจุบันมีแนวโน้มเป็นอย่างไร

ขุนศึกได้: หลังจากที่มีการประกาศ พรบ.ประถมศึกษา ตามที่ผมได้เล่ามาแล้วนั้น ปรากฏว่าประชาชนให้ความสนใจน้อยมาก เด็กไม่ได้สนใจที่จะมาโรงเรียน เดือนไหนหลายอย่างยังไม่พร้อมตามที่ผมบอกแล้ว คือมันเร่งรัดจนเกินไป ประชาชนยังไม่เห็นจุดมุ่งหมาย ยังมองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา มันเป็นเรื่องแปลกของใหม่ ถ้าเขารับมันเข้ามาแล้ว อาจจะมีผลการกระทบต่อความเชื่อถือทางเขาหรือไม่ สิ่งเหล่านี้เป็นคำถามที่อยู่ในใจของประชาชน ดังนั้นความร่วมมือที่แท้จริงจากประชาชนจึงมีน้อยในระยะแรกๆ ตามโรงเรียนจะมีชื่อเด็กอยู่ในบัญชี แต่เด็กจะไม่มาเรียนหนังสือ คือจะมีเด็กขาดเรียนเป็นจำนวนมาก นอกจากนโยบายแล้ว วิธีการอื่นๆ ก็ล้มเหลว ครูสอนมีความรู้เพียงอ่านออกเขียนได้ และขาดทักษะทางการสอน ดังนั้นการสอนจึงใช้วิธีการสอนแบบเดียวกับที่สอนเด็กนักเรียนไทยพุทธ ซึ่งก็แก้ปัญหาไม่ตก เพราะโรงเรียนฝึกหัดครูเวลานั้นไม่มีหลักสูตรการสอนเด็กมุสลิมที่พูดภาษามลายู ดังนั้นครูที่ผลิต

ไป จึงไม่เหมาะสมกับสภาพปัญหาท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม มีเด็กนักเรียนบางส่วนไปเรียนที่โรงเรียนปอเนาะ ซึ่งมีอยู่แล้วในเวลานั้น

เมื่อปี พ.ศ. 2476 พระสารศาสน์ประพันธ์ ซึ่งดำรงตำแหน่ง รมต. กระทรวงศึกษาธิการในเวลานั้น ได้ลงมาตรวจราชการที่ปัตตานี ยะลาและนราธิวาส ทราบว่าเด็กมลายูไม่นิยมเรียนหนังสือ ท่านจึงพยายามคิดหาหนทางแก้ปัญหาโดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนาอิสลามมาพบปะ ปรึกษาหารือเพื่อช่วยกันหาหนทางแก้ไข ก็ทราบสาเหตุว่าปัญหาไม่ใช่อยู่ที่เด็ก แต่เป็นเพราะพ่อแม่ขัดข้อง เนื่องจากหลักสูตรบางอย่างของโรงเรียนขัดแย้งกับหลักทางศาสนาที่ประชาชนเชื่อถือ ถึงกับว่าพ่อแม่ไม่ยอมให้ลูกนำหนังสือกลับบ้าน จึงได้มีการเสนอวิธีการว่า ให้มีการสอนหลักศาสนาอิสลามในโรงเรียนด้วย โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนา มาสอน เพื่อดึงดูดความ

สนใจของพ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียน แต่ใช้ไปไม่เท่าไรก็มีการเปลี่ยนตัวรัฐมนตรีศึกษาธิการใหม่ เป็นหลวงสินธุสงคราม ในปี พ.ศ. 2479 เรื่องนี้ก็ต้องระงับไป

พอเสร็จสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดความไม่สงบขึ้น มีการเผาวัด เผาโรงเรียนในปี พ.ศ. 2496 ทางรัฐบาลได้จัดตั้งกรรมการขึ้นมาสำรวจความต้องการของราษฎรในเขต 4 จังหวัดภาคใต้ และในที่สุดก็มีมติให้มีการสอนภาษามลายู และสอนหลักศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถม ขุนจรยาภิธานเป็นคนทำแบบเรียนและมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรให้เกิดความเหมาะสม เพราะเหตุผลที่ว่าในเวลานั้นแม่ทางโรงเรียนจีน ซึ่งเป็นโรงเรียนราษฎร์ ก็สามารถสอนภาษาจีนได้ 7 ชม./สัปดาห์ จึงอนุโลมให้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน แต่อย่างไรก็ตาม มตินี้ก็ล้มเลิกไปเสียเฉยๆ ไม่มีการปฏิบัติให้เป็นจริงจังขึ้นมา

ตามความคิดเห็นของผม เห็นว่าปอเนาะเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถใช้แทนวิธีการอื่น ๆ ซึ่งเคยล้มเหลวมาในอดีต เพื่อดึงประชาชนชาวไทยมุสลิม ให้ได้เรียนภาษาไทย และวัฒนธรรมไทย เป็นการหล่อหลอมประชาชนด้วยวิธีการอันอ่อนโยน

พ.ศ. 2468 เมื่ออายุได้ 20 ปี เข้ารับราชการเป็นครูโรงเรียนท้าว
 ขีวราชสงขลา เก็บปีต่อมาได้เป็นผู้ช่วยกรรมการเทศนาศรีธรรมราช
 แล้วได้เลื่อนเป็นกรรมการจังหวัดยะลา สงขลา และศึกษาธิการจังหวัดใน
 จังหวัดภาคใต้หลายจังหวัดตามลำดับ

ถึงปลายชีวิต เป็นผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการภาค 8 (นคร
 ศรีธรรมราช) ภาค 2 (ยะลา) ก่อนจะลาออกจากราชการเพราะเกษียณอายุ

เวลา
 ปี
 496
 ต้อง
 วัสดุ
 หลัก
 เป็น
 หลัก
 เวลา
 ที่
 ุโลม
 ตินี้
 ันมา

เนื่องจากสาเหตุของความไม่เข้าใจของคนส่วนกลาง
 ที่เป็นเจ้าหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการในเวลาต่อ
 มา ที่ไม่เห็นความสำคัญและไม่เข้าใจต่อสภาพปัญหา
 ของท้องถิ่นและส่งผลกระทบทำให้เกิดปัญหาตามมา
 ภายหลัง เช่น การเพิกเฉยต่อการบรรจุคนไทยมุสลิม
 เข้ารับราชการ คนรุ่นใหม่ไม่ดำเนินนโยบายตามคน
 รุ่นเก่า อย่างไรก็ตามปัจจุบันหลักการดังกล่าวนี้ก็ได้
 นำมาใช้แล้ว ซึ่งก็ต้องคอยดูผลกันต่อไปว่าจะประสบ
 ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายหรือไม่เพียงใด ผมมีความ
 เห็นว่ามีแนวโน้มไปในทางที่ดีขึ้น สำเร็จแค่ไหนนั้น
 อยู่ที่ความจริงใจและการปฏิบัติให้สอดคล้องกับโ
 บายเป็นหลัก

แต่ได้ มีผู้ต่อต้านหนึ่งที่ท่านขุนฯ กล่าวถึงปอเนาะ
 ก็ใคร่เรียนถามท่านเกี่ยวกับความเป็นมาของปอเนาะ
 เสียเลย เพราะทราบว่าท่านขุนฯ ก็เป็นคนหนึ่งที่
 ส่วนผลักดันในเรื่องนี้ โดยเฉพาะในเรื่องของหลักการ

เหตุผลริเริ่ม นโยบายและวิธีการ ตลอดจนจุดมุ่งหมาย
 ขุนศรีปี่ฯ: ความจริงปอเนาะมีมานานแล้ว บางคน
 ว่าตั้งแต่ประมาณสัก 200 ปีเห็นจะได้ ว่าเกิดขึ้นที่
 ปัตตานี เพื่ออบรมสั่งสอนหลักการทางศาสนา เพราะ
 มีบัญญัติเอาไว้ว่า หลักการของศาสนาอิสลาม มุส
 ลิมทุกคนต้องเข้าใจ จะเห็นได้ว่าชาวไทยมุสลิมทุก
 คนมีการดำเนินชีวิตผูกพันกับศาสนามาก ถือได้
 ว่าหลักการศาสนาเป็นกฎหมาย เป็นหลักยึดถือ
 ของชีวิตที่เหนียวแน่นมาก ปอเนาะเกิดขึ้นมากมาย
 จากการตรวจราชการภาคการศึกษา 2 ในสมัย
 นั้นพบว่าปอเนาะมีปัญหา มาก และนับวันจะ
 มีปัญหามากขึ้น เนื่องจากการเรียนการสอนไม่อยู่
 ในแนวเดียวกัน และเด็กนักเรียนจะเรียนกันนานไม่
 ค่อยจบ มีสมัยหนึ่งทางกระทรวงศึกษาเคยคิดจะให้
 โรงเรียนปอเนาะ เป็นโรงเรียนราษฎร์ แต่ (นาย

วังสฤษดิ์ ชาวนครศรี) ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร
 ซึ่งเป็นมุสลิมผู้หนึ่ง ได้เสนอว่ารัฐบาลไม่ควรให้
 ปอเนาะเป็นโรงเรียนราษฎร์ เพราะสอนเฉพาะหลัก
 ศาสนาเท่านั้น ทางกระทรวงศึกษาธิการ สมัย ดร.
 เดือน บุนนาค เป็นรัฐมนตรีก็เห็นด้วย ทำให้เกิด
 ปัญหาตามมาดังกล่าวแล้ว และทางกระทรวงมหาด
 ไทยก็ไม่ค่อยสบายใจ เพราะปอเนาะเกิดขึ้นมาก กลาย
 เป็นแหล่งรวมของคนหนุ่มคนสาว การสอนไม่เป็น
 แนวเดียวกัน เสียเวลานาน ๆ ทั้งไม่เป็นแบบพระ
 สอนศิษย์วัด คือเป็นโรงเรียนวัดเสียทีเดียว ชาวมุส
 ลิมคนหนึ่งคือ นายประสาธ พิมานแมน ซึ่งเป็น
 กรรมการที่ปรึกษาโครงการพัฒนาการศึกษาในส่วน
 ภูมิภาคของภาคการศึกษา 2 ได้เสนอว่าให้รัฐบาล
 อุดหนุนปรับปรุง และส่งเสริมการศึกษาในปอเนาะ
 และพยายามจัดการศึกษาให้อยู่ภายในแนวเดียวกัน
 จึงมีการจัดการประชุมผู้นำทางศาสนาและกรรมการ
 ที่ปรึกษาประมาณ 60 คน ทั้งที่เป็นพุทธและมุสลิม
 ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด คาโต๊ะ ยุติธรรม
 และผู้ทรงคุณวุฒิอื่น ๆ จาก 4 จังหวัดภาคใต้ ผลที่
 สุดท้ายมติเห็นชอบว่าให้มีการสอนวิชาชีพ ภาษาไทย
 ในปอเนาะด้วย และให้มีการจดทะเบียน ถ้ามีการ
 ปฏิบัติตามระเบียบนี้ และปอเนาะใดมีผลงานดีเด่น
 ก็จะได้รับพระราชทานรางวัลจากในหลวง

ในทางปฏิบัติระยะแรกก็มีปัญหาบ้างเกี่ยวกับการ
 การจดทะเบียนโรงเรียนปอเนาะเนื่องจากทางโต๊ะ
 ครูมีความลังเล ทั้งไม่เข้าใจ และมีความสงสัย ไม่แน
 ใจว่าจะเกิดผลดี หรือผลเสีย ต้องมีการชี้แจงกันจน
 เห็น้อย มีการประชาสัมพันธ์โดยพิมพ์เอกสารแจก
 มีทั้งภาษาไทย และภาษามลายู จำได้ว่าปีแรก มี
 โรงเรียนมาจดทะเบียนประมาณ 20 แห่ง จากโรง
 เรียนทั้งหมดประมาณ 200 แห่ง ประมาณ 5 ปีต่อมา
 จึงมีปอเนาะมาจดทะเบียนกันหมด แสดงว่าตอนหลัง
 จึงได้เข้าใจจุดมุ่งหมายและมองเห็นผลดี และผล

2472 ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นขุนเคียบกรมพิเศษ และได้รับพระราชทานปริญญาคุณวุฒิจาคิดติตติศักดิ์ สาขาภาษาและวรรณคดีไทย จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เมื่อปี 2521

ประโยชน์ที่จะได้จากระเบียบนี้

ตามความคิดเห็นของพวกเรา เห็นว่าปอเนาะเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถใช้แทนวิธีการอื่น ๆ ซึ่งเคยล้มเหลวในอดีต เพื่อดึงประชาชนชาวไทยมุสลิมให้ได้เรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมของไทย เป็นการหล่อหลอมประชาชนด้วยวิธีการอันอ่อนโยน เพราะในระเบียบของโรงเรียนปอเนาะ มีเงื่อนไขว่า จะต้องรับเด็กนักเรียนที่ผ่านการศึกษามากับคัมมาแล้ว

ผมขอพูดถึงนโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาในเวลานั้นสักเล็กน้อย ผมเห็นว่ากระทรวงศึกษาไม่มีนโยบายให้คนไทยมุสลิมมานับถือศาสนาพุทธ แต่มีนโยบายให้ความเข้าใจดีต่อกันเป็นหลัก เพราะจะเห็นว่าต่อมาก็ได้มีการทำแบบเรียนเฉพาะสำหรับชาวไทยมุสลิมขึ้น และประมาณปี 2501 ออกเป็น 12 ภาคเพื่อปรับปรุงการศึกษาทั่วไปให้ดีขึ้น และสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ยะลา ปัตตานี สตูลและนราธิวาส สังกัดอยู่ภาคการศึกษา 2 สำหรับ 4 จังหวัดภาคใต้นี้ การศึกษาช้าหลังมาก จึงมีงบประมาณพิเศษเพื่อแก้ปัญหาโดยเฉพาะในวิทยาลัยครูยะลา

ถ้าย้อนกลับไปในช่วงหลังสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 ใหม่ ๆ ก็ได้มีการส่งเจ้าหน้าที่ออกไปสอบถามความต้องการของประชาชน โดยการตั้งคณะกรรมการขึ้น คราวนั้นได้ข้อสรุปว่า ให้มีการสอนภาษาสามัญและศาสนาอิสลามในโรงเรียนประชาบาล และให้มีการรื้อฟื้นตำแหน่งดาโต๊ะยุติธรรมขึ้นมาตามเดิม เพราะผลจากการที่ยุบเลิกตำแหน่งนี้ไปในระหว่างสงครามมีการก่อเหตุวุ่นวายขึ้น เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ไม่พอใจ ซึ่งก็ปรากฏว่ารัฐบาลอนุมัติทั้ง 2 ประการ

แต่ได้: ในส่วนที่เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษา ผมหมายถึงทั้งทางด้านเนื้อหาและวิธีการ ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมบ้างหรือไม่

ขุนศิลป์ฯ: การศึกษามีผลต่อการหล่อหลอมจิตใจ ทำให้เกิดการไหลทางวัฒนธรรมและความคิดมันก็ย่อมเกิดผลทั้ง 2 ด้าน ส่วนใหญ่ไม่เกิดความขัดแย้ง มีบ้างเหมือนกันก็มีความรู้สึกขัดแย้งและมีปฏิกิริยาต่อต้านเนื่องจากเข้าใจผิดว่าระบบการศึกษาของไทยจะดูตกชั้นเชื้อชาติมุสลิม เช่น มุสลิมที่มีการศึกษาดีจะกลายเป็นคนไทย หรือถือวัฒนธรรมไทยมากขึ้น ซึ่งความจริงแล้วการไหลของวัฒนธรรมเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งเก่าไปสู่สิ่งใหม่ และจากสิ่งที่ไม่เป็นวิทยาศาสตร์เป็นวิทยาศาสตร์ เป็นการยอมรับของสังคมส่วนใหญ่

แต่ได้: อยากทราบความคิดเห็นของท่านขุนฯ เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมหรือกล่าวโดยสรุปคือ ความเป็นอยู่ของประชาชนที่เป็นไทยพุทธและมุสลิมมีความขัดแย้งหรือความไปด้วยกันได้หรือไม่อย่างไร? ขอให้ท่านขุนฯ ช่วยยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมจากประสบการณ์ที่ได้พบได้เห็นมา

ขุนศิลป์ฯ: เท่าที่ผมผ่านประสบการณ์มา ผมมองเห็นว่าส่วนใหญ่แล้วไทยพุทธกับไทยมุสลิมสามารถเข้ากันได้ แต่ที่ขัดแย้งกันนั้น เป็นผลกระทบทางอ้อมจากปัญหาอื่น เพราะรากฐานของขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวไทยมุสลิมที่นี้สืบทอดมาจากวัฒนธรรมของอินเดียเช่นเดียวกับไทยพุทธ มีหลักฐานยืนยันแน่นอนว่าชาวไทยมุสลิมใน 4 จังหวัดภาคใต้ เคยนับถือศาสนาพุทธ เข้าใจว่านิกายมหายานและรับประเพณีวัฒนธรรมของอินเดียเนื่องจากได้มีการชดพบพระพุทธรูปและเทวรูปตลอดจนสิ่งของที่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ในประเทศ

การศึกษามีผลต่อการหล่อหลอมจิตใจ ทำให้เกิดการไหลทางวัฒนธรรมและ
ความคิด การไหลของวัฒนธรรมเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งเก่า
ไปสู่สิ่งใหม่ จากสิ่งที่มันเป็นวิทยาศาสตร์ให้เป็นวิทยาศาสตร์

มาเลเซียค้นพบศิลาจารึกเป็นภาษาอาหรับ ซึ่งจารึก
ขึ้นราวปี ค.ศ. 1386 (หรือ 1326 เพราะรอยจารึกเลื่อน
ไป) ที่ตรังกานู คาดว่าชาวอาหรับคงเข้ามาก่อนหน้า
นี้และในปีดังกล่าว ประชาชนในส่วนี้นับถือศาสนา
อิสลามแล้ว อย่างไรก็ตามวิถีการดำเนินชีวิตดั้งเดิม
ก็ยังคงมีอยู่

บางแห่งอย่างเช่นที่ อ.โคกโพธิ์ มีการสร้าง
มัสยิดท่ามกลางเจดีย์เก่า เจ้าอาวาสวัดตานินรสโมสร
พอเวลาทางวัดจัดงานบุญ มุสลิมก็มาช่วยเหลือ
เพราะเขามองที่น้ำใจของบุคคล ไม่ได้มองที่ศาสนา
เวลามีการทำถนนหนทางเข้าหมู่บ้านเข้าวัด มุสลิม
ก็เข้ามาช่วยเหลือ ความขัดแย้งเพราะการเข้ากันไม่ได้
ในเรื่องของประเพณีและวัฒนธรรมนั้นมันก็มีบ้าง
แต่ไม่ใช่สาเหตุหลัก น่าที่เรารู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ
เจ้าหน้าที่ของรัฐควรจะพิจารณาตนเองว่า เรามีส่วน
บกพร่องอย่างไร ตรงไหน แล้วช่วยกันแก้ไข

มีประเพณีที่ค้างหลายอย่างของชาวไทย
มุสลิมเช่น ประเพณีการลงแขกการลงขัน เพื่อช่วย
เหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ความรักพวกรักพ้อง ช่วย
กันสร้างบ้านสร้างเรือน มีความสามัคคีเป็นจุดร่วม
และมี การประสามัคคี มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยสูง

ถ้าพิจารณาความสัมพันธ์ทางภาษาและวัฒน
ธรรมก็มีมาก อย่างเช่น คำว่า "กวงเวือ" ภาษามลายู
เรียก กง ภาษาไทยคงจะเอามาจากภาษามลายู จะ
เห็นว่ามีการไหลของภาษาและวัฒนธรรมระหว่างกัน
มาก นอกจากนั้นแล้วก็มีคำว่า "ลิม" มาจากภาษา
มลายูว่า "มุขิม" ใช้เฉพาะในภาคใต้แปล
ว่า ฤดู เช่น "มามีดลิม ไม่ได้กินกลางสาด" เป็น
ต้น

ประเพณีการแข่งเรือ กอและ ก็มีทั่วไปเกือบ
ทั่วภาคใต้ ลักษณะการตั้งชื่อของคนไทยมุสลิมใน

ภาคใต้ก็คล้ายของคนไทยพุทธ แต่เป็นภาษามลายู
เช่นไทยพุทธตั้งชื่อคนว่าขาว, ดำ, เล็ก, ใหญ่ คน
ไทยมุสลิมก็ตั้งชื่อแบบเดียวกัน แต่ใช้คำมลายู เช่น
ปูเต๊ะ (ขาว), อีตา (ดำ), กิจิ (เล็ก) และมือซา (ใหญ่)
เป็นต้น และก็มีคำมลายูหลายคำที่เราใช้มาใช้มาก
อย่างเช่น ลมอุตรา ภาษามลายูว่า อุตรา มาจาก
คำว่า อูตร (อูตร) ซึ่งเป็นภาษาสันสกฤต

แปลได้: บุทธวิธีที่ท่านขุนคิดไปๆ ใช้ในการเข้าถึงประ
ชาชนในการทำงานเป็นอย่างดี

ขุนคิดไปๆ : ผมเห็นว่าเราควรเข้าใจชนบทร่วมเยี่ยม
ประเพณี ความเป็นอยู่ตลอดจิตใจของชาวไทย
มุสลิมให้ดี แล้ววิเคราะห์หาจุดอ่อน จุดแข็ง จุดร่วม
จุดต่าง เท่าที่ผ่านมา ผมไม่เคยเห็นความรู้สึกแตก
ต่างทางเชื้อชาติศาสนา ผมเห็นแต่หัวใจที่ตีงม เอื้อ
เพื่อเมื่อแม่เช่นเดียวกับชนบทร่วมอื่น ๆ เพราะหลักการ
ศาสนานำไปสู่ความดีงามทั้งสิ้น ชาวไทยมุสลิมทุก
คนจะต้องเชื่อฟังบทบัญญัติในคัมภีร์กุรอาน มีคำ
บัญญัติอยู่ตอนหนึ่งที่สอนให้ชาวไทยมุสลิมปฏิบัติ
ตามกฎหมายของบ้านเมืองที่ตนอาศัยอยู่เช่น ตอน
หนึ่งกล่าวว่า "บรรดามุมีนเอ๋ย จงเคารพกติกาคืออัล
ลอฮ์และต่อศาลดาและต่อผู้นำของพวกเขาผู้เจ้า ถ้า
หากว่าผู้นำของพวกเขาผู้ยุติธรรม" บรรดามุมีนเอ๋ยหรือ
ผู้ทุกขียาก ทุกคนก็ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เมื่อเวลา
ที่ผมออกไปติดต่อหรือแวะไปตามบ้านของชาวไทย
มุสลิม เจ้าของบ้านจะกตัญญูต้อนรับรับสูเป็นอันดี
หาน้ำหาท่าและอาหารมาให้ และพยายามเคี่ยวเข็ญ
ให้เรากินของเขาให้ได้ เพราะถือว่าเป็นเกียรติและ
ปฏิบัติตามหลักศาสนา ชาวบ้านจะมีความจริงใจต่อ
เรามาก ผมสันนิษฐานเอาว่า ปัญหาแรกที่เกิดขึ้น
นั้น อาจสืบเนื่องมาจากความไม่ไว้วางใจในผู้ปกครอง
ที่ไม่ดี หรือให้ความปกครองไม่เป็นธรรมมากกว่า

เราจะต้องให้การศึกษาเขาให้มีความคิดที่เป็นวิทยาศาสตร์ และให้ความสำคัญต่อเขาให้มาก เพราะวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นเป็นเหมือนดอกไม้ในสวน มีความงามเท่าเทียมกัน

ผมใช้ยุทธวิธีคือความจริงใจและมีความเคารพต่อประชาชนอย่างเสมอภาคกัน

แลได้: ท่านขุนฯ คิดว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่มีส่วนผลักดันประชาชนโดยเฉพาะชาวไทยมุสลิมให้เข้ากับขบวนการแบ่งแยกดินแดนต่อต้านรัฐบาล

ขุนศึกปี่ฯ: ผมไม่ขอออกความเห็น ขอบอกแต่เพียงว่าสมัยผมยังไม่มีการขบวนการเหล่านี้ หรืออาจมีแล้วแต่ยังลึบอยู่ หรือมีน้อยจนไม่มีบทบาทและผมไม่ทราบ ปัจจุบันปัญหารุนแรง แสดงว่านโยบายและวิธีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายบางส่วนผิดพลาดหรือล้มเหลวแน่นอน

แลได้: แล้วท่านขุนฯ คิดว่าเราจะใช้ยุทธวิธีที่เป็นปัจจัยถึงประชาชนเหล่านี้ได้อย่างไร

ขุนศึกปี่ฯ: ผมขอเสนอเพียงบางปัจจัยเท่านั้น เป็นความคิดเห็นส่วนตัว ผมว่าเราควรใช้ยุทธวิธีการทางการศึกษา โดยผ่านสื่อต่างๆ ทุกรูปแบบ คนเราเปลี่ยนแปลงได้ยากหรือง่ายเท่านั้น ตัวอย่างง่ายๆ ที่ผมมองเห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับยุคสมัยผม ก็คือการไหลเข้าของวัฒนธรรมตะวันตก เช่น การนุ่งกางเกงและใส่เสื้อ ประชาชนมีการต่อต้านหรือมีปฏิกิริยาน้อยมาก แต่การใส่หมวกปีกกลับไม่มีใครกล้าใส่ หรือการแต่งงานกับคนนอกศาสนา เป็นเรื่องผิดร้ายแรง แต่ถ้าสามารถดึงคนที่แต่งงานที่เป็นคนนอกศาสนาเข้ามาศาสนาได้ เขาจะมีความยินดีมาก ถ้าจะวิเคราะห์โครงสร้างระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมแล้ว จะเห็นว่าไทยมุสลิมมีความเคร่งครัดแข็งแรงมาก แต่ชาวไทยพุทธอ่อนโยนในการปฏิบัติตามบทบัญญัติ ดังนั้นเราจะต้องเข้าใจจับจุดอ่อน และหลีกเลี่ยงจุดแข็ง เช่น อ่อนทางภาษา

และขนบธรรมเนียมบางอย่างก็เข้าจุดนั้น และให้เป็นไปในลักษณะของการแลกเปลี่ยนกัน สิ่งใดที่ไม่เป็นวิทยาศาสตร์และอ่อนแอก็ย่อมถูกดูถูกเปลี่ยนแปลงไปเอง เราจะต้องให้การศึกษาเขาให้มีความคิด

ผมขออัยว่า ขอให้มีความจริงใจ เป็นธรรมต่อประชาชนให้ถึงประชาชน ข.จ.ก.ก็ไม่ต้องกลัว และจะไม่มี

ที่เป็นวิทยาศาสตร์ และให้ความสำคัญต่อเขาให้มาก เพราะวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นเป็นเหมือนดอกไม้ในสวน มีความสวยงามตามธรรมชาติ ย่อมมีคุณค่าและความงามเท่าเทียมกัน

นอกจากนั้นแล้ว ถ้าแก้ปัญหาปากท้อง แก้ปัญหาเศรษฐกิจให้ได้แล้ว ก็ย่อมไม่มีปัญหา ประเทศไทยเรามาติดกับมาเลเซีย ซึ่งเป็นประเทศมุสลิม และมีความเป็นอยู่และเศรษฐกิจดีกว่าเราเป็นตัวเปรียบเทียบ ก็ย่อมทำให้เกิดความรู้สึกไม่เอียงไค้ง่าย ผมขออัยว่าขอให้มีความจริงใจและเป็นธรรมต่อประชาชน เท่าที่ถึงประชาชน ข.จ.ก. ก็ไม่ต้องกลัว และจะไม่มี เพราะปลาถ้าไม่มีน้ำเสียแล้ว ก็ย่อมต้องตาย

แลได้: ในด้านที่เกี่ยวกับการศึกษา ซึ่งเป็นยุทธวิธีหนึ่งที่ใช้ในการแก้ปัญหาและจำเป็นต้องใช้เวลา ท่านขุนฯ มีความคิดเห็นในการแก้ปัญหาอย่างไร

ขุนศึกปี่ฯ: ในด้านของผู้กำหนดนโยบาย จะต้องคิดถึงปัญหาคนในท้องถิ่น ต้องคิดถึงเจ้าหน้าที่ปฏิบัติซึ่งจะต้องทำตาม อย่างกรณี จอมพลป. ห้ามประชาชนนุ่งโจง ห้ามกินหมาก แล้วให้เจ้าหน้าที่ตัดต้นหมากเป็นต้น ทำให้เกิดความไม่พอใจ มีการเผาโรงเรียนและก่อความวุ่นวาย ทำให้ผู้ปฏิบัติถูกประชาชนมองในแง่ลบ เป็นต้น ในการสอนภาษาไทยแก่เด็กมุสลิมนั้น บางคนมีความเห็นว่า ควรให้มีการเรียนภาษาไทยปนภาษามลายู เช่น มาแกนาลี (กินข้าว) คือใช้พยัญชนะไทยเขียนภาษามลายูเป็นต้น เคยมีผู้เสนอแล้วแต่ก็ตกไป ในการสอนภาษาไทยควรใช้คนที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่ ครูก็ไม่จำเป็นต้องรู้ภาษามลายูมากนักก็ได้ แต่ควรรู้หลักภาษา เช่นรู้ว่าไม่มีตัว ฟ. กับตัว ร. ในภาษามลายูอื่นเหมือนกับการสอนภาษาอังกฤษ ถ้าจะให้ดีต้องให้คนที่พูดภาษานั้นสอน

นอกจากนั้นแล้วผมเห็นด้วยที่จะให้มีการสอนภาษามลายูซึ่งเป็นภาษาท้องถิ่นในโรงเรียนชั้นสูง เพราะจะทำให้เราไม่เสียเปรียบในการเข้าถึงประชาชน และในการติดต่อธุรกิจต่างๆ ได้สะดวก